

İşsizlik Çeşitleri, Para Kavramı

Spor Bilimleri Anabilim Dalı

Açık İşsizlik

- Çalışma isteği ve gücü olup, cari ücret seviyesinde ve ayrıca kanun yahut örf ve adetle belirlenmiş çalışma saatlerinde iş aradığı halde iş bulamayanların oluşturduğu işsizliğe **açık işsizlik** denir.

a. Friksiyonel (geçici) işsizlik

- İşgücüne yeni katılan gençler ile çeşitli nedenlerden dolayı mevcut işini bırakıp yeni iş arayanların oluşturduğu işsizlik türüne friksiyonel işsizlik adı verilir.

b. Yapısal işsizlik

- Zaman içinde üretim teknolojisinde ve tüketici tercihlerinde meydana gelen değişmelerin, ekonominin talep ve üretim yapısında yol açtığı değişikliklere, işgücünün uyum sağlama sürecinin yol açtığı işsizliğe yapısal işsizlik denir.

Açık İşsizlik

c. Konjonktürel işsizlik:

- Yatırımların azalması üretim ve istihdam seviyesini düşürür. Böylece işsizlik baş gösterir.
- Bu döneme daralma, resesyon veya depresyon dönemi denir. Bu dönemde ortaya çıkan işsizliğe **konjonktürel işsizlik** denir.

d. Mevsimlik işsizlik

- Bazı sektörlerde belirli mevsimlerde işgücü talebi artarken, yılın kalan dönemlerinde işgücü talebi çok düşük düzeylere indiğinden **mevsimlik işsizlik** görülür (Tarım ve Turizm).

e. Doğal işsizlik

- Friksiyonel ve yapısal işsizliğin toplamına **doğal işsizlik** denir.

Gizli İşsizlik

- Bir işi olduğu halde marjinal verimliliği sıfır olan, çalışır görüldüğü halde toplam üretime hiç katkısı olmayanların oluşturduğu işsizliğe ***gizli işsizlik*** denir.
- Gizli işsizlerin işi vardır fakat üretime katkıları yoktur.
- Türkiye'de özellikle tarım sektöründe ve devlet kuruluşlarında gizli işsizlik son derece yaygındır.

Para

- Tarihin bilinen ilk metal parası, MÖ 7. yüzyılda, antik Lidya'da kullanılmıştır.
- Lidyalılar tarafından kullanılan ilk metal para, altın ve gümüş alaşımından yapılmış ve üzerine aslan başı olan figürler işlenmiştir.
- Kağıt para ise, ilk kez 7. yüzyılda Londra kuyumcuları tarafından çıkarılmıştır.

Paranın Özellikleri

- Taşınabilirlik;
- Dayanıklılık;
- Bölünebilirlik;
- Genel Kabul Görme;
- Nadirlik;
- Para, bir ekonomide mal ve hizmetlerin alım-satımında kullanılan, herkes tarafından kabul gören mübadele aracıdır.
- Para değer ölçüsü ve tasarruf aracıdır.
- Para, devletin ekonomiye müdahalesini sağlayan bir iktisat politikası aracıdır.

Paranın Fonksiyonları

- Paranın Mübadele (değiş tokuş) Aracı Olması
- Paranın Ortak Değer Ölçüsü (Hesap Birimi) Olması
- Paranın Tasarruf ve Borçlanma Aracı Olması
- İktisat Politikası Aracı Olması

Para Çeşitleri

1. Mal Para:

- İçerdiği maden miktarı, temsil ettiği satın alma gücüne eşit olan paralara mal para denilmektedir. Altın, gümüş, platin gibi kıymetli madenler para olarak kullanılmaya başlanmıştır.

2. Temsili para:

- Gerektiğinde altın ve gümüşe çevrilebilen ödeme araçlarına temsili para denir. Temsili paralar kıymetli madeni ya da kanuni satın alma gücünü temsil eder.

Altın ve Gümüş Sertifikalar:

- Madenlerden yapılmış madeni paraların muhafazası ve taşınmasındaki güçlüklerden dolayı insanlar zamanla ellerindeki bu paraları güvenilir bankerlere emanet ederek karşılığında sertifikalar almışlar ve aldıkları bu sertifikaları mübadele aracı olarak kullanmışlardır. Altın ve gümüş sertifikalarının en önemli özelliği, bu sertifikaları verenlerin kasasında % 100 karşılığının bulunmasıdır.

Banknot:

- Altın ve gümüş sertifikaları veren bankalar, kendilerine emanet edilen altın ve gümüşlerin bir kısmının geri istenmediğini görerek kendilerinden borç isteyenlere, karşılığı olmayan sertifika vermeye başladılar. %100 değerli maden karşılığı olmayan ancak istenildiğinde altın veya gümüşe çevrilebilme garantisi verilen sertifikalar ekonomiye çıktı. Bu sertifikalara banka notu anlamına gelen banknot denildi.

Para Çeşitleri

3. Kaydi Para (Banka Parası, Mevduat Parası):

- Ödeme işlemlerinde kullanılan banka mevduatına kaydi para denir.
- Kaydi para denmesinin sebebi, satın alma gücü transferlerinin kayıtlara işlenmek suretiyle yapılmasındandır.
- Burada vadesiz mevduat, çekle bir hesaptan diğer bir hesaba transfer edilmektedir.

Kâğıt para,

- Devletin altın ve gümüşle değiştirmeyi taahhüt etmeksizin tedavüle çıkardığı ödeme aracıdır.

Ufaklık Para (Bozuk Para):

- Kâğıt paralara ek olarak, küçük ve küsuratlı ödemelere yardımcı olması için çıkarılan madeni parlardır.

Para Çeşitleri

4. Para Benzerleri ve Para Yerine Geçenler:

- Günümüzde kağıt para, ufaklık para ve vadesiz tasarruf mevduatı dışında da kıymet saklama aracı olarak başvuru ancak kolayca paraya çevrilebilen aktifler de para gibi düşünülmektedir.
- İstenildiğinde paraya çevrilmesi mümkün olan vadeli banka mevduatları, devlet tahvilleri, bankaların yatırım fonları.

Kredi kartları:

- Bankada hesaplarında paraları olmadan da, alışveriş yapabileme imkanı sağlar.
- Para yerine geçenler olarak da adlandırılan kredi kartları limitleri dâhilinde, kart sahibine mevduat hesabında yeterli para olup olmamasına bakmaksızın alışveriş yapma imkânı sağlar.

Para Sistemleri

1. Madeni Para Sistemi

- Madeni para sisteminde, para birimi, belirli ağırlıktaki bir madenle ifade edilmekte ve paranın kıymet değışiklikleri, madenin kıymet değışiklikleri hareketlerine bağlı bulunmaktadır.
- Madeni para sisteminde para biriminin değeri altın ve gümüşe göre sabit tutulmuştur.

2. Altın Para Sistemi

- Para biriminin satın alma gücü altın cinsinden sabittir.
- Bu sistemde milli paraların değeri, belli bir ağırlık ve ayarda altına bağlanmıştır istenildiğinde paranın altına, altının da paraya çevrilmesi mümkündür.
- Bu sistemin geçerli olduğu ülkelerde altın ihraç ve ithali serbest bırakılmıştır.

Para Sistemleri

3. Kağıt Para Sistemi

- Bu sistemde kâğıt gibi maliyeti son derece düşük kıymetsiz maddelerden basılmış, değer vesikalarına kanuni ödeme gücü tanınmaktadır.
- Paranın karşılığı bulunmadığından, basılacak miktarın, bir sınırı yoktur.
- Bu sebepten, basılacak para miktarı, para idaresinden sorumlu kurumlarca tayin edilmektedir.
- Kâğıt para, kıymetini esas itibarıyla mübadelede kullanılması, sınırlı miktarda bulunması ve kendisine kanuni bir ödeme kabiliyeti tanınmasından almaktadır.
- Bu sistemde tedavüle para çıkarma yetkisi devletindir.
- Bütçe açıklarını kapatmak amacıyla ihtiyaçtan fazla para tedavüle sürülebilir.
- Bu uygulama ile paranın kıymetinin düşmesine, fiyatların artmasına yani enflasyona yol açabilir.

